

ΞΕΚΙΝΩΝΤΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΑΡΧΗ:
Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ
ΚΟΣΜΟΥ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ομάδα 3^η: ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Β' Λυκείου Αλιάρτου

Σχολ. Έτος: 2016-17

Α' Τετράμηνο

Υπεύθυνη Καθηγήτρια:

Φωτογιαννοπούλου

Κωνσταντίνα

Μαθήτριες:

Αραπίτσα Κατερίνα

Γκραμόζι Ειρήνη

Καλαμπαλίκη Γεωργία

Μερτίρι Αλεξάνδρα

Μιχοπούλου Νίκη

- ◉ Η φιλοσοφία αντί να στηριχτεί στο μύθο και στη φαντασία, όπου ήταν ως τότε στηριγμένες διάφορες ιστορίες για τη δημιουργία του κόσμου,
- ◉ χρησιμοποίησε το **μυαλό**, τη **λογική**, την **εμπειρία** την **παρατήρηση** και το **διάλογο**, κάτι που έκαναν και οι επιστήμες αργότερα.
- ◉ Αρχικά οι φιλόσοφοι ενδιαφέρθηκαν για την **αρχή του κόσμου** και αργότερα για τη **δομή του**.
- ◉ Πολλές από τις παρατηρήσεις τους είναι μέχρι σήμερα αποδεκτές.

ΘΑΛΗΣ ο Μιλήσιος

(640 ή 624 π.Χ. - 546 π.Χ.)

Η Αρχή του κόσμου

- Ο φιλόσοφος που πρώτος προσπάθησε να προσδιορίσει την αρχή του κόσμου ήταν ο Θαλής από την Μίλητο. Έζησε τον 6^ο – 5^ο αιώνα πχ. και ανεδείχθη σε έναν από τους επτά σοφούς της αρχαιότητας.

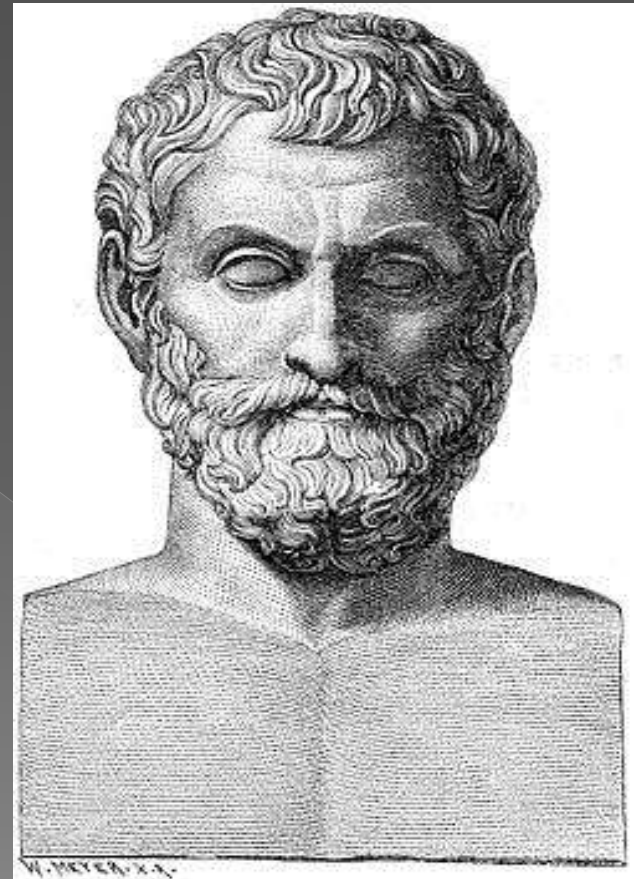
- Ο Θαλής έμεινε γνωστός στην ιστορία κυρίως για τον ισχυρισμό του ότι η αρχή των πάντων είναι το **νερό**.
- Σύμφωνα με τα δεδομένα της εποχής ο φυσικός κόσμος συνίσταται στα τέσσερα βασικά στοιχεία : το **νερό**, τη **φωτιά**, τον **αέρα** και την **γη**. Τα πράγματα είναι συνθέσεις των τεσσάρων αυτών στοιχείων και η μορφή που παίρνουν εξαρτάται από την αναλογία των στοιχείων αυτών.
- Η άποψή του δεν στερείται επιστημονικού κύρους αν αναλογισθούμε ότι περίπου πριν πενήντα χρόνια προβλήθηκε η θεωρία ότι τα πάντα έχουν προέλθει από το υδρογόνο, από το οποίο αποτελείται το νερό κατά τα δύο τρίτα του.

- Ο Θαλής έδειχνε τεράστιο ενδιαφέρον για να μάθει από πού προήλθε ο κόσμος. Μαθαίνουμε από τον Πλάτωνα πως κάποτε, καθώς περπατούσε με το κεφάλι ψηλά παρατηρώντας τ' άστρα , σκόνταψε σε ένα πηγάδι και κινδύνεψε να πέσει μέσα. Τότε μια υπηρέτρια από την Θράκη τον πείραξε λέγοντας του ότι *''καταγίνεται με ζήλο να μάθει πράγματα για τα ουράνια σώματα και δεν βλέπει όσα συμβαίνουν μπροστά του''*.
- Όπως φαίνεται ο Θαλής αξιοποίησε τις γνώσεις των Αιγυπτίων και διατύπωσε ορισμένα αφηρημένα θεωρήματα χωρίς να σημαίνει ότι έφτασε σε απόδειξη.

Αναξίμανδρος 610-545π.Χ.

- Την δημοκρατική στάση των Αρχαίων Ελλήνων απέναντι στην γνώση, φαίνεται να την δίδαξε ο πρώτος φιλόσοφος, ο Θαλής. Ήταν συγκεκριμένα ένας απ' τους επτά σοφούς της αρχαιότητας. Αυτό σημαίνει ότι οι γνώμες του είχαν ιδιαίτερο βάρος, ότι, αν κάποιου οι γνώμες δεν θα μπορούσαν να αμφισβητηθούν, αυτές θα ήταν του Θαλή. Κι όμως, ένας μαθητής του, ο Αναξίμανδρος, μόλις επτά χρόνια μικρότερος του, τόλμησε να τον αμφισβητήσει.

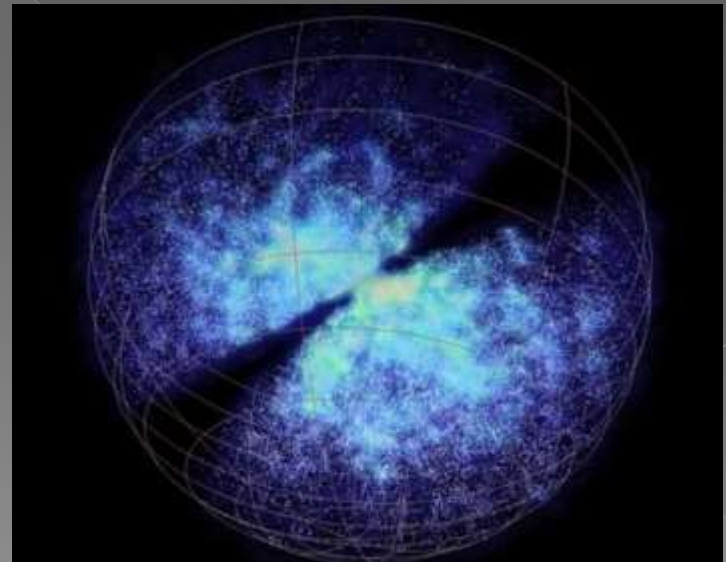
- Ο Θαλής ανέπτυξε μια θεωρία σύμφωνα με την οποία η Γη δεν πέφτει επειδή στηρίζεται στο νερό . Ο Αναξίμανδρος έρχεται να αμφισβητήσει την άποψη αυτή και θέτει το εύλογο ερώτημα “ και το νερό γιατί δεν πέφτει; ” .
- Ο ίδιος, υπέθεσε ότι τα 4 στοιχεία- το νερό, η γη, ο αέρας και η φωτιά- σύμφωνα με την φυσική για τον κόσμο αντίληψη των αρχαίων Ελλήνων- βρίσκονται σε αντίθεση μεταξύ τους , εξαιτίας της διαφορετικής μεταξύ τους υφής -ο αέρας είναι ψυχρός, η φωτιά θερμή, η γη ξηρή και το νερό υγρό.

- Κατέληξε έτσι, στο ότι το πρωταρχικό στοιχείο της αρχής του κόσμου είναι το “ **άπειρο** ” και είναι ουδέτερο στον αγώνα που τα τέσσερα στοιχεία της φύσης διεξάγουν. Το άπειρο, είναι αιώνιο και άχρονο, κατά τον Αναξίμανδρο.

- ⦿ Αποκλείεται, ωστόσο, να έχει στον νου του την έννοια του μαθηματικού απείρου, μιας αφηρημένης δηλαδή έννοιας που συνδέεται με την έκταση των σχημάτων στον χώρο και με τη διαδοχή των αριθμών. Σύμφωνα με την ορθολογική και φιλολογικά ορθότερη ερμηνεία, το "Άπειρον" του Αναξίμανδρου σήμαινε αυτό που δεν έχει όριο από την άποψη του χώρου.

- Ο Αναξιμανδρος υπήρξε ένας άνθρωπος γεμάτος επιστημονική περιέργεια. Τα πορίσματα του είναι σίγουρα άξια θαυμασμού και αποτελούν ένα από τα πιο αξιοθαύμαστα “επιτεύγματα” της κοινής λογικής.

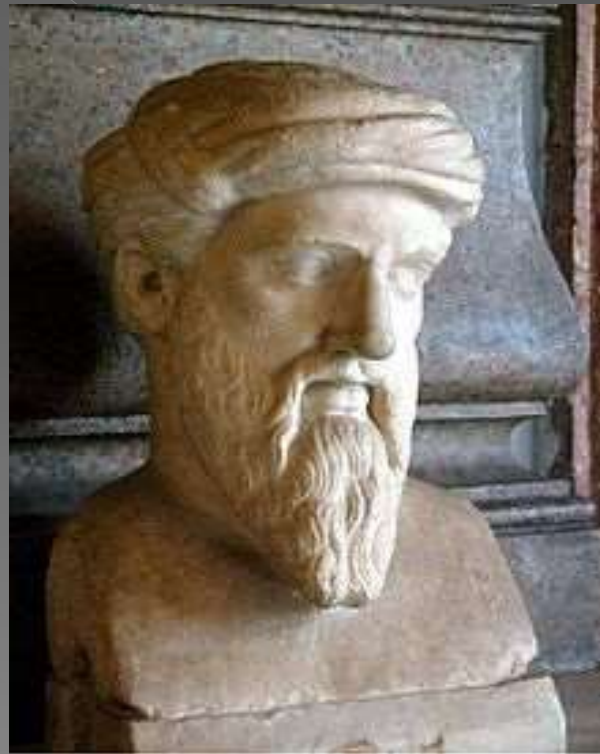

- Τα πορίσματα του σχετικά με το άπειρο, αποτελούν σίγουρα μια εντυπωσιακή όσο και ευφυή ανακάλυψη!

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ο Σάμιος

(580 π.Χ. - 496 π.Χ.)

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%85%CE%B8%CE%B1%CE%B3%CF%8C%CF%81%CE%B1%CF%82>

- ◉ Έδωσε στον κόσμο την έννοια που έχει σήμερα, ως τότε ήταν ένα κόσμημα, στολίδι.
- ◉ Πίστευε ότι υπάρχουν νοητικές αρχές του κόσμου (αριθμητική μαθηματικά) Μέσα από τα μαθηματικά καταλαβαίνουμε την οργάνωση και λογική που υπάρχει στον κόσμο.
- ◉ Υποστήριξε ότι η γη είναι σφαιρική και δέχτηκε το ηλιοκεντρικό σύστημα.
- ◉ Το σύμπαν είναι μουσική κλίμακα, η μουσική στηρίζεται στους αριθμούς και το ύψος του ήχου εξαρτάται από το μήκος της χορδής.
- ◉ Γενικότερα, συνέλαβε τη μαθηματική δομή του κόσμου, συνέλαβε νοητά αίτια του κόσμου.

ΕΜΠΕΔΟΚΛΗΣ

490 π.Χ

- Απορρίπτει την γένεση και τη φθορά και χρησιμοποιεί δύο άλλες έννοιες που περιγράφει ως μείξη (γέννηση) και χωρισμός (φθορά) «αγέννητων στοιχείων».
- Κρατά το μηδέν έξω από τον κόσμο και ανάγει τη γέννηση του κόσμου σε κοσμικές μεταβολές σε 4 θεμελιώδεις υποστάσεις ισοδύναμες μεταξύ τους, τα ριζώματα (γη, νερό, φωτιά, αέρας) που δεν χάνουν την ταυτότητά τους. Οι σχέσεις μεταξύ αυτών διέπονται από την επίδραση δύο **κοσμικών δυνάμεων** που είναι αγέννητες και αιώνιες, της **φιλότητας** και του **νείκου**.

- Θεώρησε πως όλο το σύμπαν ήταν αρχικά μια υπερσυμπυκνωμένη σφαίρα. Όταν επενέβη η δύναμη της αγάπης έγινε έκρηξη, ξεκίνησε η δημιουργία του σύμπαντος όπως το γνωρίζουμε σήμερα (Οραματίστηκε το big bang).
- Το σύμπαν θα συσταλεί κάποια στιγμή και θα επιστρέψει στην αρχική κατάσταση της σφαίρας.
- Είναι ο πρώτος που προτείνει ότι η μορφή των πραγμάτων του σύμπαντος είναι προϊόν φυσικής εξέλιξης. Το πιο προσαρμοσμένο ον επιβίωνε.

ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ (6^{ος} – 5^{ος} αι. π.Χ)

- ⊙ Καταγόταν από αριστοκρατική οικογένεια και δεν διαπνεόταν από δημοκρατικές ιδέες
- ⊙ Έτρεφε αποστροφή προς τους ανθρώπους και πίστευε ότι η στάση μας απέναντι στους άλλους πρέπει να έχει σαν πρότυπο την συμπεριφορά μας απέναντι στα ζώα
- ⊙ Βαθιά εκτίμηση προς τον πόλεμο (“Πόλεμος πάντων μεν πατήρ εστί, πάντων δε βασιλεύς”), κάτι το οποίο σχετίζεται και με την άποψή του για τον κόσμο (διαμάχη).
- ⊙ Εκφράζει την ασταμάτητη μεταβολή των πραγμάτων (*‘Τα πάντα ρει’*)
- ⊙ Τα πράγματα, μεταβαλλόμενα αενάως, μεταπίπτουν στα αντίθετά τους.

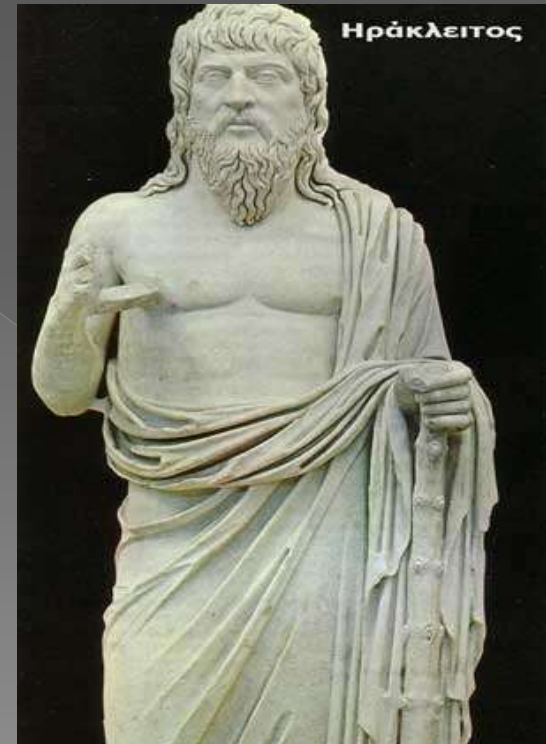
❖ Ωστόσο, η θεωρία του περικλείει μια σοβαρή εγγενή αδυναμία την οποία επεσήμανε ένας μαθητής του.

Κρατύλος : αλλαγή του καθετί στον κόσμο => αλλαγή των λέξεων και περιεχομένου τους = αδυναμία ύπαρξης της γλώσσας

→ Άρα θα πρέπει να υπάρχει κάτι σταθερό, για να μιλήσει κανείς για τον κόσμο

«Η μοίρα του ανθρώπου είναι ο χαρακτήρας του»

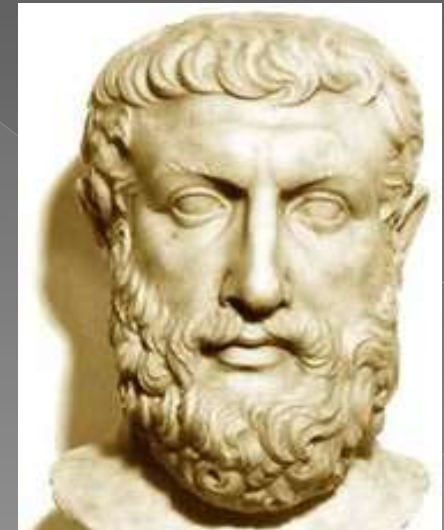
«Αν δεν ελπίζεις το ανέλπιστο, δεν θα το βρεις»

ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ

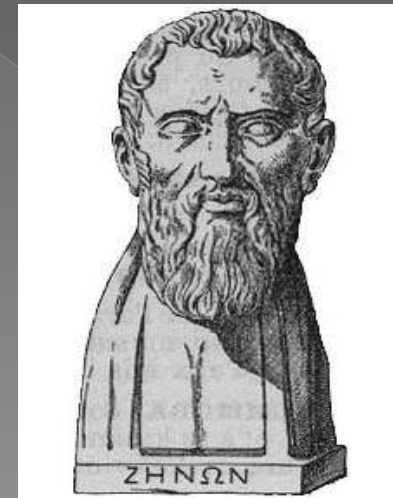
- Υποστήριξε ότι οι αισθήσεις μας απατούν και θεωρούσε ότι όλα τα πράγματα που συλλαμβάνομε μέσω των αισθήσεων είναι ψευδαισθήσεις
- Τη σταθερότητα του κόσμου θα πρέπει να την αναζητήσουμε στην σκέψη μας
- Γι' αυτό ταυτίζει την πραγματικότητα με τη σκέψη

«Κριτήριο να είναι η λογική, διότι οι αισθήσεις παραπλανούν»

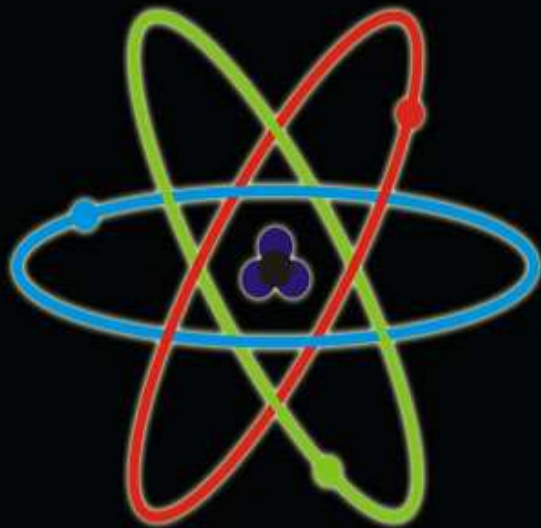
ΖΗΝΩΝ

- ◉ Υποστήριξε τον διχασμό μεταξύ της νόησής μας και του φυσικού κόσμου
- ◉ Ισχυρίστηκε ότι **οτιδήποτε εκδηλώνεται μέσα στον φυσικό κόσμο είναι ψευδαίσθηση, πλάνη**, ενώ η αλήθεια μπορεί να εξασφαλισθεί μόνο με τη λογική δύναμη του μυαλού μας.
- ◉ Μεταξύ εκείνου που μας υπαγορεύει το μυαλό μας και εκείνου που μας λέει η φυσική πραγματικότητα, θα πρέπει, κατά τον Ζήνωνα, να εμπιστευτούμε το μυαλό μας.

ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ

(460 π.Χ.- 370 π.Χ)

Ο Δημόκριτος

κατόρθωσε να γίνει γνωστός

και να καταλάβει

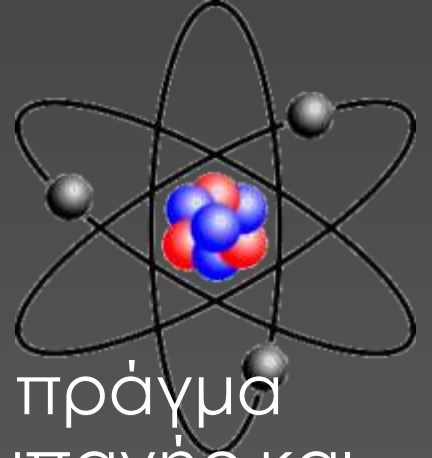
μια αξιοζήλευτη θέση στην

ιστορία της φιλοσοφίας,

χάρη

κυρίως στην **ατομική του**

θεωρία.

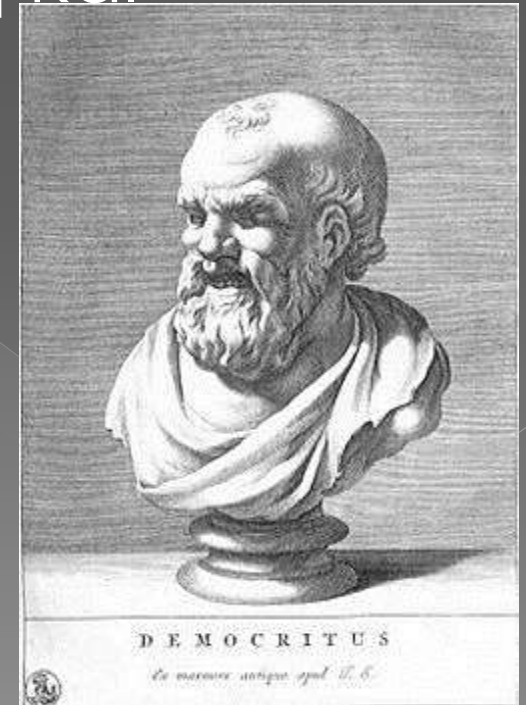

- Σύμφωνα με τη ατομική θεωρία, κάθε πράγμα του φυσικού κόσμου δεν είναι μια συμπαγής και μονοσήμαντη ύπαρξη, αλλά άθροισμα μικρών σωματιδίων ,τα οποία ονομάζονται <<άτομα>> , επειδή είναι άτμητα και άφθαρτα.
- Τα άτομα , τα οποία είναι διαφορετικά σε κάθε σώμα ως προς το σχήμα και το μέγεθος , βρίσκονται συνεχώς σε κίνηση χάρη στο κενό διάστημα που υπάρχει ανάμεσα τους.
- Η κίνηση μεταξύ των ατόμων, που έχει τον χαρακτήρα της δύνης, στάθηκε η αιτία για την γένεση των πάντων

- ◉ Ως προς την διαδικασία της δημιουργίας του κόσμου, που προήλθε από την κίνηση, υπάρχουν διαφορετικές ερμηνείες.
- ◉ Ορισμένοι υποστηρίζουν πως τα άτομα δεν κινούνται με την ίδια ταχύτητα, επειδή έχουν διαφορετικό βάρος. Αποτέλεσμα της άτακτης κίνησης των ατόμων ήταν να προκληθούν συγκρούσεις μεταξύ τους, οι οποίες, τελικά, κατέληξαν σε συνδυασμούς ατόμων που συγκρότησαν τα πρώτα αντικείμενα.
- ◉ Άλλοι μελετητές της ατομικής θεωρίας αμφισβήτησαν αυτή τη θεωρία της δημιουργίας του κόσμου από την κίνηση των ατόμων, λέγοντας ότι το βάρος, χάρη στο οποίο προκαλείται η άτακτη κίνηση των ατόμων, δεν αποτελούσε, κατά τον Δημόκριτο, αρχική ιδιότητα των ατόμων. Το πιθανότερο, κατά την άποψή τους, είναι ότι οι συγκρούσεις μεταξύ των ατόμων, οφείλονται στο γεγονός ότι τα άτομα κινούνται στην τύχη.

- Η ατομική θεωρία του Δημόκριτου συνδύασε τις δυο αντίθετες απόψεις του Ηράκλειτου και του Παρμενίδη για την υφή του κόσμου.
- Και αυτό γιατί, κατά τον Δημόκριτο τα άτομα τα οποία αποτελούν αρχή για όλα τα πράγματα της φύσης παραμένουν ακατάβλητα και αμετάβλητα μέσα στην πρόοδο του χρόνου ικανοποιώντας έτσι το αίτημα του Παρμενίδη για σταθερότητα.
- Συγχρόνως ο Δημόκριτος υποστήριξε ότι τα άτομα βρίσκονται σε συνεχή κίνηση και ενώ αλλάζουν θέση μέσα στο κενό διάστημα ,συγκρούονται με άλλα και σχηματίζουν καινούργιους συνδυασμούς, νέες μορφές σωμάτων.

- Συνεπώς αφού μπορεί κανείς να περιγράψει την μορφή και το σχήμα κάθε ατόμου με τον ίδιο σταθερό τρόπο αφού όλα τα άτομα παραμένουν αμετάβλητα παράλληλα δικαιολογείται να υποστηρίξει την ακατάπαυστη μετατόπιση και μεταβολή του μέσα στον χώρο.
- Δίνεται έτσι μια εξήγηση για την ύπαρξη και λειτουργία του κόσμου

Βιβλιογραφία

- Πελεgrίνης, Θεοδόσιος, *Εισαγωγή στη φιλοσοφία*, Πεδίο, Αθήνα :2010.
- Πελεgrίνης, Θεοδόσιος, *Οι πέντε εποχές της φιλοσοφίας*, Αθήνα : 2011.
- ◉ Guthrie, W. K. C., *Οι έλληνες φιλόσοφοι από το Θαλή ως τον Αριστοτέλη*, μτφρ. Α. Σακελλαρίου, Αθήνα, Παπαδήμας, 1987

https://www.google.gr/search?q=%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B7+%CF%84%CE%BF%CF%85+%CE%BA%CE%BF%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%85+foto&client=firefox-b&sa=X&biw=1280&bih=827&tbm=isch&tbo=u&source=univ&ved=0ahUKEwjB9_P558vRAhWB0xQKHc8bB18Q7AkIMw

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%85%CE%B8%CE%B1%CE%B3%CF%8C%CF%81%CE%B1%CF%82>

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CE%BA%CF%81%CE%B9%CF%84%CE%BF%CF%82>